

### สถานการณ์

ไฟป่าเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างความเสียหายโดยตรงต่อทรัพยากรป่าไม้ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ และกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างร้ายแรง

โดยปกติ ฤดูไฟป่าจะเริ่มต้นตั้งแต่เดือนธันวาคมและไปสิ้นสุดลงในช่วงต้นเดือนพฤษภาคมของทุกปี โดยช่วงที่ไฟป่ามีความรุนแรงสูงสุดจะอยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม

ระดับความรุนแรงของฤดูไฟป่าในแต่ละปีจะมีความผันแปรขึ้นอยู่กับความผันแปรของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งในปัจจุบันทราบกันดีว่าความผิดปกติของสภาพภูมิอากาศอันเกิดจากปรากฏการณ์ เอล นินโญ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความรุนแรงของฤดูไฟป่า โดยในปีที่เกิดปรากฏการณ์ เอล นินโญ จะทำให้อากาศมีความแห้งแล้งผิดปกติ และฤดูแล้งมีความยาวนานผิดปกติ มีผลทำให้ฤดูไฟป่าของปีนั้นมีความรุนแรงและยาวนานผิดปกติตามไปด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์ เอล นินโญ ครั้งสุดท้ายในปี 2540-2541 ซึ่งปีนั้นเกิดไฟป่าอย่างรุนแรงในทั่วทุกภาคของประเทศ ทั้งในพื้นที่ป่าบกตลอดจนถึงพื้นที่ป่าพรุทางตอนใต้ของประเทศ ทำให้มีพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ถึง 7,159,074 ไร่ทั่วประเทศ

ในเรื่องปัญหาไฟป่านี้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช โดยส่วนวิชาการด้านไฟป่า สำนักป้องกันและควบคุมไฟป่า ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ตระหนักดีถึงปัญหาไฟป่า และได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาเป็นรูปธรรมมาอย่างต่อเนื่องในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ทำให้สามารถลดปัญหาความรุนแรงของไฟป่าลงมาได้โดยลำดับ สำหรับฤดูไฟป่าปี 2546 ที่กำลังจะมาถึงในระยะเวลาอันใกล้นี้ กรมอุทยานแห่งชาติฯวิเคราะห์ข้อมูลพยากรณ์การเกิด ปรากฏการณ์ เอล นินโญ ของสถาบันชั้นนำต่างๆ ของโลก ประกอบกับการวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ไฟป่าในประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งใช้เป็น Indicator ของประเทศไทย และจากการวิเคราะห์สถานการณ์และสถิติไฟป่าในประเทศไทย สามารถคาดการณ์ได้ว่า **ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากการเกิดปรากฏการณ์ เอล นินโญ รอบใหม่ โดยจะมีผลทำให้ฤดูไฟป่าในปี 2546 ที่กำลังจะมาถึงนี้ยาวนานขึ้น และสภาพอากาศจะมีความแห้งแล้งมากกว่าปกติ โดยฤดูไฟป่าจะเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคม 2545 และไปสิ้นสุดในช่วงกลางหรือปลายเดือนพฤษภาคม 2546 ทั้งนี้ไฟป่าจะมีความรุนแรงมากที่สุดในรอบ 4 ปี (2542-2545) อย่างไรก็ดีตามความรุนแรงของไฟและความแห้งแล้งจะน้อยกว่าในปี 2541**

### การเตรียมการแก้ไขปัญหาไฟป่า

เพื่อเป็นการเตรียมการรับมือกับสถานการณ์ความรุนแรงของไฟป่าที่จะเกิดขึ้น กรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้เตรียมความพร้อมไว้แล้วดังนี้

## 1. การเตรียมความพร้อมด้านการรณรงค์ป้องกันไฟป่า

กรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้สั่งการให้หน่วยงานในภูมิภาคคือสำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ที่ 1-21 ซึ่งมีหน่วยปฏิบัติงานในสนามคือ สถานีควบคุมไฟป่า 64 สถานี โครงการควบคุมไฟป่า 19 โครงการ และหน่วยควบคุมไฟป่า 36 หน่วย ทั่วประเทศ ดำเนินการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ป้องกันไฟป่าในพื้นที่รับผิดชอบอย่างเข้มข้น โดยอาศัยสื่อประชาสัมพันธ์ทุกแบบ คือ จัดหน่วยประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ออกไปพบปะประชาชนโดยตรง ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน ในท้องถิ่น ติดป้ายประชาสัมพันธ์ แจกเอกสารเผยแพร่และสิ่งตีพิมพ์ ให้การศึกษานักเรียนตามโรงเรียนต่างๆ ตลอดจนการจัดฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟป่าประจำหมู่บ้านและเยาวชนอาสาไฟป่า ในทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ

## 2. การเตรียมความพร้อมด้านการจัดการเชื้อเพลิง (การทำแนวกันไฟและการลดปริมาณเชื้อเพลิง)

พื้นที่ที่มีเชื้อเพลิงสะสมอยู่มากและอยู่ในจุดที่ล่อแหลมต่อการเกิดไฟป่าจะถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่า (Fire-prone area) ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้สั่งการให้หน่วยปฏิบัติงานในสนามเร่งสำรวจเพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดไฟป่าและประกาศเป็นเขตควบคุมไฟป่า แล้วดำเนินการทำแนวกันไฟพร้อมทั้งกำจัดหรือลดปริมาณเชื้อเพลิงในพื้นที่นั้นๆ โดยเร่งด่วน ทั้งนี้เป็นมาตรการในการลดโอกาสที่จะเกิดไฟป่า หรือถ้าเกิดไฟป่าขึ้น ไฟนั้นจะมีความรุนแรงน้อยลงสามารถควบคุมและดับไฟได้โดยง่าย

## 3. การเตรียมความพร้อมด้านตรวจหาไฟและรับแจ้งข่าวไฟป่า

กรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้สั่งการให้หน่วยปฏิบัติงานในสนามเตรียมความพร้อมของระบบตรวจหาไฟในพื้นที่ ทั้งหอดูไฟ พลาดตตะวันตกตรวจหาไฟด้วยจักรยานยนต์ พลาดตตะวันตกเดินเท้า การลาดตระเวนทางอากาศ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการแจ้งการพบเห็นไฟป่าแก่หน่วยงานในสนามที่ใกล้ที่สุด ทั้งนี้โดยมีศูนย์กลางรับแจ้งข่าวไฟป่าอยู่ที่กรมอุทยานแห่งชาติฯ ที่โทรศัพท์สายด่วนหมายเลข 1362

## 4. การเตรียมความพร้อมด้านการดับไฟป่า

กรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้สั่งการให้หน่วยปฏิบัติงานในสนามเตรียมความพร้อมในการดับไฟป่า ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

4.1 เตรียมความพร้อมของพนักงานดับไฟป่า โดยการฝึกอบรมพนักงานดับไฟป่าใหม่ และฝึกทบทวนพนักงานดับไฟป่าเก่า โดยมีศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการควบคุมไฟป่า 4 ศูนย์ เป็นผู้รับผิดชอบการฝึกอบรม

4.2 เตรียมความพร้อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการดับไฟป่า ตลอดจนสำรวจแหล่งสำรองน้ำที่จะใช้ในการดับไฟป่าทั้งทางภาคพื้นดินและทางอากาศ

4.3 จัดทำแผนระดมพลดับไฟฟ้าในพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละสำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ ตามแผนระดมพลหลัก 3 ระดับ คือ

- 1) แผนระดมพลดับไฟฟ้าระดับที่ 1 (สถานการณ์ควบคุมได้) คือ เมื่อไฟฟ้าเพิ่งเกิดและถูกตรวจพบโดยทันที หรือเพิ่งตรวจพบไฟฟ้า โดยไฟได้ลุกลามไปแล้วเป็นเนื้อที่ไม่เกิน 100 ไร่
- 2) แผนระดมพลดับไฟฟ้าระดับที่ 2 (สถานการณ์รุนแรง) คือ เพิ่งตรวจพบไฟฟ้าโดยไฟได้ลุกลามไปแล้วเป็นเนื้อที่มากกว่า 100 ไร่ หรือตรวจพบไฟและดับไฟด้วยแผนระดมพลดับไฟฟ้าระดับที่ 1 แล้ว แต่ยังไม่สามารถควบคุมไฟได้ในเวลา 3 วัน
- 3) แผนระดมพลดับไฟฟ้าระดับที่ 3 (สถานการณ์วิกฤติ) คือตรวจพบไฟและดับไฟด้วยแผนระดมพลดับไฟฟ้าระดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ แล้ว แต่ยังไม่สามารถควบคุมไฟได้ในเวลา 15 วัน

4.4 ประสานแผนระดมพลดับไฟฟ้าของแต่ละสำนักบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์กับสำนักข้างเคียงที่มีพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน เพื่อประสิทธิภาพของการระดมพลดับไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่รอยต่อของแต่ละสำนัก

## 5. การเตรียมความพร้อมของชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟฟ้า (หน่วยเสือไฟ)

กรมอุทยานแห่งชาติ ได้สั่งการให้ศูนย์ปฏิบัติไฟฟ้า 15 ศูนย์ ทั่วประเทศ เตรียมความพร้อมของชุดปฏิบัติการพิเศษดับไฟฟ้า (หน่วยเสือไฟ) จำนวน 15 ชุดๆ ละ 15 นาย ซึ่งเป็นชุดปฏิบัติการที่ได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษและเข้มข้น เพื่อใช้ปฏิบัติงานดับไฟฟ้าในพื้นที่ที่ยากลำบากและเสี่ยงอันตรายสูง กับทั้งมีขีดความสามารถในการกู้ภัยจากไฟฟ้าทั้งทางภาคพื้นดินและทางอากาศ โดยหน่วยเสือไฟสามารถให้การสนับสนุนการดับไฟฟ้าและการกู้ภัยได้ทันทีที่มีการร้องขอในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

ศิริ อัคระอัคร

นักวิชาการป่าไม้ 8

ส่วนวิชาการด้านไฟฟ้า สำนักป้องกันและควบคุมไฟฟ้า

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช